

Miha Mazzini

## Radosti pisateljskega življenja



Ko te hkrati želita videti agentka in založnik, so novice zagotovo slabe. Če se ti ni treba truditi do njiju in bosta konec tedna prišla kar na dom, morajo biti katastrofalne.

Slišal sem ju iz dnevne sobe, kako izmenično mečeta denar v parkirno uro ("Dovolite meni!") in potem dolgo iščeta po žepih in torbah kovanček, ki ju bo naredil enakopravna.

Strmel sem v jesensko krošnjo pred oknom in kljub zvonjenju počakal, dokler mi padajoči list ni izginil izpred oči.

Prvič, ko sem jo videl, sem se vprašal isto kot vsakič naslednjič: bi se agentka lahko sploh smehljala, če si ne bi ustnic na debelo podmazala z vazelinom? Ne dolgo nazaj je dopolnila trideset let samih pravih dejanj, lokacij in odločitev, od staršev prek šolanja do okraskov, ki dobro zvenijo v CV-ju in jih krona entuziazem osebnega nastopa, da je popolno edini možni pridevnik, ki še preostane. Pogrešal sem njeno predhodnico, s katero sem pogodbo podpisal pred precej leti in ki se je upokojila rekoč, da bi rada v življenju strmela v tišino krošenj in ne črk. Nekje v prostranstvih računalnika imam skupinsko fotografijo s prve naslednje prednovoletne zabave, na kateri stojiva skupaj in se žalostno spogledujeva. Na naslednjo je niso več povabili.

Založnik je opravičujoče vstopil za agentko in žvečil v prazno, kot da so mu namesto zob podtaknili koščke limone. Edino, kar sem o njem vedel

osebnega, je bila drobna pripomba, izrečena nekoč med hojo iz pisarne, da si je vedno želel biti polarni raziskovalec.

Sedla sta in sprejela čaj. Ko sem ga v kuhinji pripravljala, sem zaslišal nekaj žuželčjega, morala sta razburjeno šepetati.

Založniki in agenti so živeli po zadnji zdravstveni modi, zato jima sladila in mleka nisem niti ponudil.

“No?” sem jima dal vedeti, da lahko čvek preskočimo.

Spogledovala sta se in presedala. Viteški instinkt je zmagal in založnik je prvi odprl usta:

“Ne vem, ali ste brali našo prenovljeno spletno stran ...”

“Ne.”

“Ali vsaj blog ... izjavo za javnost ... precej so jo citirali mediji ...”

“Ne.”

“Piše nov roman,” je vskočila agentka.

“Aha. Odlično. No, naša izjava ... obljuba, da tako rečem ... zelo odmeva. Saj veste, smo ena večjih, starejših in najbolj cenjenih založniških hiš anglosaškega sveta. Ptič, ki je naš znak, je ...”

Agentka se je odkrehala.

“Seveda, seveda,” se je takoj vrnil na pravi tir, “oprostite. No, med drugim smo se zavezali tudi, da bo do leta 2025 struktura naših zaposlenih odražala strukturo prebivalstva Združenega kraljestva, pri zaposlovanju bomo upoštevali etnično pripadnost, spol, spolno usmerjenost, družbeno mobilnost in hendikepiranost, tole je citat, ja.”

“In?”

V zadregi je prestavljal roki s stegna na stegno, kot bi se šel kakšno otroško igrico. Žal mu je, da je nehal kaditi, sem pomislil.

“Isto smo obljubili tudi za naše avtorje ...”

Agentka je vskočila:

“In mi tudi, pri naši agenciji ... agenti in avtorji ... isto ...”

“Isto kaj?” sem nagrbančil čelo.

“Po strukturi zaposlenih in strank bomo odražali strukturo prebivalstva,” sta pojasnila drug prek drugega.

“A!” sem vzkliknil. “Mislite: v populaciji je pet odstotkov gejev in toliko jih boste imeli tudi med zaposlenimi in med avtorji?”

Pokimala sta.

“V populaciji so trije odstotki psihopatov in vi boste ...”

“Ne ... ne ... ne ... to pa ne!” sta odkimavala.

“Aha,” sem rekel.

Založnik si je moral z dlanjo otreti čelo in komaj se je zaustavil, da je ni obrisal ob hlače. Pomignil sem mu proti papirnatim robčkom, ki so stali sredi mize – običaj, ki sem ga posvojil po obisku Irana – in hvaležno je sprejel ponudbo.

Agentka ga je očitajoče pogledala in prevzela pobudo.

“Priznajte,” je rekla, “v populaciji Združenega kraljestva je v delovni dobi šestnajst odstotkov hendikepiranih oseb, hkrati pa mi nimamo niti ene hendikepirane osebe v agenciji, ne med osebjem ne med avtorji. V založbi je isto. To ni prav, mar ne?”

Pokimal sem.

“In zato zdaj iščemo ...” se je založnik trudil obuditi pogovor.

Agentka ga je vljudno čakala, a sem ga prehitel:

“Razumem, odpustili boste šestnajst odstotkov zaposlenih in avtorjev in jih nadomestili z invalidi ...”

“Hendikepiranimi osebami,” sta vskočila.

“Ja, to. In kje se je zataknilo? Ker so v populaciji štirje odstotki daltonistov, jih mora biti nekaj tudi med invalidi in ne najdete paraplegika daltonista, ki bi kar koli vedel o založništvu ali pisanju?”

Agentka je čvrsto stisnila ustnice:

“Prosim vas, brez cinizma. Predvsem pa naj ta pogovor ne pride v javnost. Nikakor!”

Vzela si je premor za grozeč pogled, preden je nadaljevala:

“V primeru nediskretnosti ... ali če boste uporabljali nekorektne in slabšalne izraze, vas naša agencija ne bo mogla več zastopati.”

Obrnila se je k založniku:

“Prosim, če razumete njegovo duševno stanje, pravkar piše satiričen roman o propadu zahodne civilizacije. Delovni naslov je *Funny ... Čeprav ...*”

Skepsa se je razlila čez njen obraz.

Založnik ji je spravljivo pokimal in se obrnil k meni:

“Pregrobo ste rekli, a v bistvu imate prav.”

“Aha.”

Posvetil sem se čaju. Čakala sta.

Moje knjige niso bile nikoli zares uspešnice in zato sem po vsakem četrletnem poročilu o prodaji čakal klic iz agencije, ki so ga zdaj očitno dostavili osebno. Že kot otrok sem hotel biti pisatelj in z leti mi je šlo le še na slabše; kot najstnik sem hotel biti že *slaven* pisatelj.

“Da vaju ne mučim,” sem rekel, četudi zaradi vseprisotne razbolelosti nisem mogel čisto odpreti ustnic, “vi me ne boste več zastopali, vi pa ne

objavljali, ker sem najbolj možno politično nekorektna oseba: bel, moški, starejši, upam, da zdrav, heteroseksualen.”

Iskreno sta izbuljila oči.

“Nikakor!” sta vzkliknila. “Kje pa!”

“Nočemo vas izgubiti!” je trdno kimal založnik, “saj vas nimamo v komercialnem segmentu, marveč v kvalitetnem. Čeprav, vaše knjige se vsaj pokrijejo ...”

“Nikakor!” je rekla agentka. “Vsak tujec nam je dragocen, saj neprestano poslušamo, da vas neradi zastopamo, ker niste dovolj komercialni. Saj veste, vsaka vojna izvozi v svet točno enega pisatelja. In ko je ni več v medijih, je težko vzdrževati pozornost bralcev ...”

“Vedno nam očitajo, da v tem globalnem svetu objavljamo le tri odstotke prevodov,” je pristavil založnik.

“V čem pa je potem problem? Prišla sta na obisk, kar se ni zgodilo še nikoli, in nočeta me odpustiti?”

Tokrat sta se spogledovala tako dolgo, da bi naključni mimoidoči pomislil na vse mogoče.

“Naredili smo analizo,” je rekel založnik in agentka mu je kimala kot *back* vokalistka, “v vašem segmentu, torej med petdeset in šestdeset let, ste v glavnem sami moški ...”

“Rabite invalida?”

“Imamo jih, leta naredijo svoje. Prav zdaj gre na operacijo hrbtenice nobelovec X in možnosti so dobre ... mislim, za nas ...” je založnik opravičujoče dodal: “Naj ostane med nami.”

“Kaj pa potem?” sem naprezal čelo.

“Ni žensk,” je presekala agentka.

“Malo jih je,” je žalostno odkimaval založnik.

“Premalo,” je dodala.

“Ampak med dvajset in trideset so pa same ženske ...” sem razširil roke. Zavzdihnila sta.

“Prav imate, še kar nekaj pogovorov z mladimi naju čaka.”

“Dovolj,” sem trdo odložil skodelico, “povejta, kaj želita od mene.”

Založnik je odprl usta in samo zagrgral. Morala je prevzeti agentka:

“Spremenite spol.”

“Kako? Jaz?”

“Žrebali smo,” je mevžasto šepnil založnik.

“Čakajte, čakajte! Hočete reči, da boste spremenili spol polovici moje generacije ...”

“Saj nekaj žensk, pa bo ...”

“Skoraj polovici moje generacije?” sem strmel vanju.

“Saj mladim tudi ...” se je še kar opravičeval založnik.

“Brigajo me mladi,” sem povzdignil glas, “briga pa me moj ...,” sem s prstom pokazal proti svojemu mednožju. “Še tega ne morem reči, da gre v tem primeru za mojo rit,” sem grenko dodal.

Oprijel sem se naslonjala in globoko izdihnil:

“Ne, hvala. Me pač vi več ne zastopate in vi ne izdajate.”

Agentka je srknila požirek čaja in ga dolgo valjala po ustih.

“Veste,” je rekla, “če mislite v teh časih najti novega agenta ... Že dolgo ste pri nas, svet je šel naprej, zdaj je vse drugače. Literarni agenti podpisujejo samo z že slavnimi avtorji, ki imajo množice sledilcev na Instagramu in Twitterju, tudi če zares niso napisali še ničesar.”

Založnik je vskočil: “Danes se nič zelo dobro ne prodaja.”

Agentka se ni dala motiti: “Vi me niste hoteli poslušati niti za blog, kaj šele za YouTube kanal, da o Facebooku, Instagramu ali Twitterju sploh ne govorim.”

Obrnila se je k založniku: “Ko sem mu omenila Instagram Stories, je čisto zares mislil, da bi moral kaj napisati.”

Zavzdihnila sta.

“Nič,” sem rekel, “če prav razumem, mi v vsakem primeru ponujate nov začetek: kot ženski ali kot moškemu. Mislim, da bom kar ostal to, kar sem, čeprav bo težje.”

“Glejte,” je rekla, “sprememba spola bi vam vzela dve leti. Iskanje agenta traja dlje. In potem še nekaj let, da agent najde založnika. Pri vaši starosti vsako leto šteje.”

“Za povrh,” se je priključil založnik, “so delali raziskave o osebnih lastnostih pisateljev in na prvem mestu vseh je androginitet, na drugem pa radovednost. Zdaj imate možnost, da izkoristimo oboje ... Izvedeli boste, kako je biti ženska.”

Strmela sta vame.

“Vso proceduro seveda plačamo mi, ker cenimo kvaliteto,” je dodal založnik, “in med postopkom lahko mirno pišete naprej. Javnosti vas bomo predstavili kot tranzicijskega pisatelja.”

“Čakajte, čakajte, saj ste me tako predstavljali že po tem, ko je komunizem propadel. Neprestano ste govorili o državah tranzicije in tranzicijski umetnosti!”

Agentka je odkimala: “Davno je tega, ljudje se ne spomnijo. Tranzicija pa odlično zveni. Škoda bi jo bilo zavreči. Saj, če dobro pomislite, je življenje ena sama tranzicija.”

Molčali smo.

Agentka je vstala in založnik ji je sledil.

“Razumeva, da morate razmisliti. Oglasila se bova naslednji konec tedna, prav?”

Odsotno in z zamudo sem jima sledil do vhodnih vrat. Agentka je stala med vrati in se smehljala. Položila mi je dlan na rokov:

“Vem, da se boste odločili prav. Vse vaše pisanje vam v vseh teh letih ni prineslo toliko, da bi lahko živeli samo od tega. Še vedno hodite v službo. A kot prva tranzicijska pisateljica ... vse se bo spremenilo. Dobrodošli med nami.”

“Kako to mislite, saj ne grem med literarne agente?”

“Med nami, ženskami.”

Gledal sem ju, kako sta vzela parkirni listek iz avta in ga nesla do parkirne ure ter ga nastavila neznanču, ki ga bo porabil do konca, in kako je, ker sta hitro speljala, njuno dobro delo zagrabil veter in ga utopil v luži.



Ne morem reči, da sem o predlogu resno razmišljal. Pri svojih letih sem se na lulčka že tako navadil, da mu bom ostal zvest, kariera gor ali dol. Verjetno sem dolgočasen ziheraš – ko so izumili lasersko odpravo dioptrije, sem ugotovil, da so očala del mene in da se ne zmorem ločiti od njih.

Spraševal pa sem se, kako tečejo pogovori z mlajšimi pisateljicami in koliko jih bodo prepričali, da postanejo moški.

Za ohranjevalnik zaslona sem nastavljal Van Goghov avtoportret z obvezanim ušesom. Kako so se časi spremenili: tisto, kar so v 19. stoletju razglasili za norost, je bilo zdaj zgolj stopnica v karieri.



“Oprostite,” je rekla in se nervozno nasmehnila. Njeni zobje so za trenutek ameriško poblisnili. Morala jih je imeti okoli trideset, premlada, da bi bila moja bralka. Če greste na koncert rockovskih megazvezdnikov z dolgimi karierami, bodo v občinstvu zastopane vse generacije. Če obiščete nekoga, ki je imel le nekaj zaporednih uspešnic, je vse občinstvo enake starosti.

“Jaz sem Nicole, moja zaimka sta ona/njeno. In vaša?”

“A?”

“S kakšnimi zaimki želite, da vas naslavljam?”

“Moški sem.”

Zavzdihnila je:

“Prosili so me, da govorim z vami ... v agenciji in založbi ...”

“Aha,” sem pokimal in že pogledal proti vhodnim vratom, nato sem se zavedel časov, v katerih živimo, in jo povabil v hipstrski kafič na koncu ulice. Kava, ki jo je naročila, je zahtevala mnogo pojasnil in vsako se je začelo z besedo ‚brez‘ ali ‚namesto‘. Nisem se mogel zadržati in sem namesto kave naročil zeleni čaj brez vsega.

Sedla sva k oknu. Preostale mize so bile zasedene z bradatimi mladeniči, ki so strmeli v svoje Applove računalnike.

“Glede približevanja vzorcu populacije ...”

“Aha.”

“... so me prosili, če bi govorila z vami. Kot kolegica ... Kot uspešnejša kolegica ...”

“Aha.”

V očeh ji je poblisnila sovražnost, hipna, spregledal bi jo, če ne bi pričakoval najslabšega.

Trdo je izgovorila:

“Delam vam uslugo.”

“Vem.”

Preverjala je, ali se iz nje norčujem.

Grel sem si blazinice prstov ob skodelici.

“Vsak od nas, mladih, je prevzel enega od vas, starih, da ga prepriča,” je dodala. “Priznati moram, da še nisem brala ničesar vašega, ampak sem vas poguglala in kritiki vas hvalijo. So vas.”

Pokimal sem.

Spominjala me je na sladoled sredi vročega dne. Le da je sladoled zagotovo nekoč imel čvrsto obliko, zanjo pa nisem bil prepričan. V notranjosti je brnela kot prenapeta struna.

Kavi je dodala umetno sladilo in jo dolgo mešala.

“Poglejte,” je rekla, “mar se ne strinjate, da je za boljšo družbo vredno žrtvovati kaj malega?”

Hotel sem že reči, da je tisto, kar je ona imenovala mala žrtev, večina mojih žensk ocenila drugače, a sem se zadržal. Preveč generacijsko bi bilo.

Nadaljevala je:

“S tem dajemo zgled, veste. Če založbe in agencije odslikajo prebivalstvo, potem bodo to storila tudi druga podjetja.”

“Mhm.”

“Poglejte, imate ugled, a nimate bralcev. Ne sledite trendom. Nimate platforme, Twitterja, Instagrama, ničesar, ničesar. Poglejte ...”

Iztegnila je roko s telefonom, na katerem je bil izrisan grafikon s stolpiči v različnih barvah. S kazalcem se je pomikala nad njimi.

“To je čas, ki sem ga vložila v samopromocijo na Twitterju, to je čas na Facebooku, to je čas za kanal YouTube, to je čas za ...”

Nadaljevala je z meni neznanimi imeni.

“Kaj pa je to?” sem pokazal na droben moder drekec, ki je ležal skrajno levo na grafikonu.

“Čas za pisanje literature,” je pojasnila in hitela naprej. “Vi pa nič? Zakaj ne poslušate agentke in založnika? Vaš talent ostaja neizkoriščen. Poglejte, jaz sem podpisala pogodbo s predujmom pol milijona za tri knjige, pa vi?”

Odkimal sem.

“No, vidite. Moje kratke zgodbe so objavili v Ploughshares in Granti, kje pa vaše?”

Žalostno sem zavzdihnil.

“Kaj pa New Yorker?” sem vprašal.

Za hip se je zmedla in celo zardela.

“Kmalu,” je šepnila, nato pa spet našla agresivni ritem: “Pa zakaj nočete poslušati nasvetov?”

Namenoma sem začel z njeno priljubljeno besedo:

“Poglejte, z agencijo sem podpisal leta 2003 in takratna agentka, Bog ji blagoslovi penzijo, me je poklicala in mi povedala, da bom tekom dneva od glavnega šefa dobil mail in naj ga kar ignoriram. Seveda sem ga napeto čakal: poslal je računalniško analizo mega uspešnice Dana Browna, število besed v stavku, stavkov v odstavku, odstavkov v poglavju, in nam svetoval, naj ga posnemamo.”

Strmela je vame. Ni se ji zdelo ne čudno, ne smešno, ne tragično in ne bizarno. Verjetno to imenujejo prepad med generacijami.

“Tako se je začelo, in od takrat gre le še na slabše ...” sem dodal, brez upanja, da bi me razumela.

“Ampak ...” je previdno začela, “seveda. Poglejte, saj je Dan Brown uspešen, mar vi ne bi bili radi kot on? V čem pa je problem, če umetna inteligentnost analizira uspešnice in nam daje namige? Zakaj ne bi poslušali računalnikov, če nam lahko pomagajo? Kaj je narobe s tem, da dobivamo analize tržišča, meritve okusa občinstva in ankete z opisi njihovih želja?”

Zdržal sem njeno zasliševanje s kamnitim obrazom.

“Vedno sem mislil, da so zgodbe kot novoletna darila. Če dobiš točno tisto, kar si pričakoval, si razočaran.”

Zavila je z očmi in obupanost ji je preplavila obraz:

“Zaradi takšnih, kot ste vi, je svet takšen, kot je, ker nočete poslušati razuma.”

Strmela sva drug v drugega.



“Moram iti,” je poskočila na stolu, “čaka me partnerica.”

“Pa bo sprejela vaš naslednji korak v karieri?”

Nerazumevajoče me je pogledala.

“Spremembo ... saj veste,” sem pojasnil.

“Tista/-i, ki živi s pisateljem/-co, mora vedeti, da je vedno na drugem mestu.”

Nagnila se je naprej in zašepetala: “Kako ste lahko taki? Kako ste lahko ... tak jebiveter? Nimate diplome MFA, belec ste, moški, še gej niste, ko sem pa jaz morala ...”

Stresla se je in pogled se ji je za trenutek zameglil. Hitro se je zbrala:

“Kako je to mogoče, da ste prišli do sem, kamor ste prišli, pa čeprav to ni ravno daleč? Ti časi so minili, razumete? Vi ste relikv! Fosil! Pomota v sedanosti, ki je edina pomembna, saj je vse, kar imamo!”

Pokimal sem. Veka ji je trzala in prsti so krempljasto grabili po mizi, kot da se hočejo zakavljati vanjo.

“Kariera zahteva celega človeka. Sovražim polovičarje/-ke in lenuhe/-inje. Mogoče so pisatelji/-ce zgolj pisali/-e pred sto leti, ampak zdaj smo del medijev, ki skrbijo za zadovoljstvo. Zdaj smo biznis! Kako sem vesela, da je moja generacija drugačna, pa čeprav osebno ne maram nikogar izmed njih. Rekli so mi, naj govorim z vami, in govorila sem. Zbogom.”

Sedel sem, srkal čaj in strmel v prazen stol. Zaprl sem oči in se osredotočil na vonje, ki so počasi odhajali za njo. Zadnji je bil teman parfum, in ko sem že hotel razpreti veke, se je v nos prikradlo še nekaj, komaj sluten vonj po plesni.



Tisti, ki se izgubi v gozdu, se poskuša vrniti na začetek poti. Rock glasba, ki se je naveličala same sebe, se vrne k rock'n'rollu, jaz pa sem vzel dopust, kupil letalsko karto in odletel v Slovenijo. Hotel sem obiskati rodno mesto in izvedeti, ali ima tisto, kar me je tako odgnalo iz njega, še vedno dovolj vzgona, da me bo še naprej držalo na površini.

Američani pravijo uničeni zemlji *brownfield*, v mojem rodnem mestu pa normalnost. Pred razpadlimi stavbami so pločnike prekrili avtomobili, med njimi so na skuterjih občasno vijugali raznašalci pic in burgerjev.

Nekajkrat sem prehodil glavno ulico in včasih že trznil, ko sem pomislil, da sem srečal znanca ali prijatelja iz srednješolskih dni. Zavedel sem se, da je mlad in ne more biti on; verjetno sin, ki je šel mimo mene, neznanca.



Majhna mesta imajo od vsakega umetnika po en primerek: slikarja, glasbenika, pesnika, recitatorja ... in tem ljudem funkcija nadomesti ime. Tako sem pozvonil pri Pisatelju, ki je živel v bloku tik ob železniški progi.

Mestni Pisatelj je postal že v mojih mladih letih in z enim romanom si je priboril celo pozornost vse države. Prvi je namignil na tajni komunistični kazenski otok, tako zavito in maskirano, da bi danes nihče ne opazil, a pod komunisti so bila ušesa občinstva našpičena do skrajnosti in mnogo bralcev si je knjigo podajalo iz rok v roke. Do dokončne slave mu je manjkalo le, da bi mu roman prepovedali, česar niso storili. Pisatelj tega komunistom ni nikoli odpustil. Samega sebe je imenoval žrtev režima.

Ne vem, ali me je spoznal, a vesel je bil obiska. V kozarček z oblinami peščene ure je natočil slivovko in nazdravila sva. Le bežno sem srknil, ker je njegov obraz kazal kondicijo, s katero ni imelo smisla tekrovati.

Hitro sem opazil, da je zamrznil v najbolj zanimivem trenutku svojega življenja, točno v pričakovanju reakcije komunističnih oblasti. Mogoče se mu je z možgani poigrala demenca, alkohol ali pa silna želja, da bi se razpletlo drugače.

Prižigal je cigareto s cigareto, mi vsakič ponudil škatlico, dolival slivovko v poln kozarec, in ugotovil sem, kakšen mehkužen zahodnjak sem postal: dušil sem se in slabo mi je bilo že po slabe pol ure, ko pa smo njega dni lahko v takih pogojih debatirali cele noči.

“Strah!” je požugal z roko, okoli katere je bilo ovite preveč kože, “ne prenašajo nas! Nas pisateljev! Bojijo se nas! Ana Ahmatova je čakala v vrsti, na kruh, v tisti ruski zimi, in ostali čakajoči so jo prepoznali in so jo vprašali: saj boste pisali o tem? Bom, je rekla, in vsi, do zadnjega, so se nasmehnili. In lažje jim je bilo čakanje in lažje jim je bilo trpljenje. Hitreje jim je minil brezplodni čas, olajšale so se jim duše. Vedeli so, da bo neznani in takrat še nerojeni bralec čez sto let podoživljal njihovo muko. To je naše pisateljsko poslanstvo! Mi smo vrata v večnost! Slabši so časi, bolj nas ljudje rabijo. Bolj je posameznik nepomemben, bolj računa na nas! In mi vemo, kaj je naša dolžnost, postanemo glas tistih, ki so brez besede, tistih, ki ne štejejo, a jih je toliko, da jih prešteti ni mogoče. Mi smo njihovo grlo, njihova vest. Oblast se nas boji in hoče našo glavo. Da, glavo! Mojo in tvojo!”

Z nagrbančenimi ustnicami sem se pogledal v mednožje.

“Mislim, da so se časi spremenili,” sem rekel.

Ni me slišal. Bruhal je v velik pokal, okoli katerega je bila ovita lenta za zmago na pingpong turnirju.



Pozno popoldne sem v lokalnem kafiču premagoval slabost nad toastom, ki je iztegnil tenak sirov jezik s krožnika na mizo, in si polagal dlani na bobnenje v glavi. V gimnazijskih časih smo po gručah sedeli okoli miz, razdeljeni na rokerje in pankerje, hipije in metalce, ter ignorirali drug drugega, kar skozi gosti cigaretne dim ni bilo težko. Vsako omizje je do zadnjega tona analiziralo gramofonske plošče in strastno razpravljalo o sleherni besedi nam ljubih pisateljev. Nove knjige smo čakali kot labradorec večerjo, in ker je bil socializem znan po trgovinah, v katerih se ni dobilo ničesar, je bil vsak nakup zapletena operacija, ki je zahtevala kurirje in tihotapljenje.

Na srečo je bilo kajenje že dolgo prepovedano in lokal skoraj prazen. Trije moški so stikali glave v globini lokala, za menoj pa je včasih zacvilil deček in mi razparal možgane.

“Mleko! Hočem mleko!” se je zadr.

Moji bobniči so zaploskali od navdušenja.

“Ja, ja, kar reci tetici,” se je odzvala mama.

Deček je stekel proti šanku.

“Stoj!” je zavpil drugi ženski glas.

“Kaj pa je?” je vprašala mama.

Obrnil sem se in ju pogledal. Po starosti sta bili nekje sredi tridesetih, ob sebi sta parkirali vozička z dojenčki, kakšna štiri leta star deček pa je okamnel strmel v mamu, ki se je nagnila h kolegici in napeto poslušala:

“Še nisi videla embalaže za mleko? Mar ne piše na njej, da je homogen-izirano? To pomeni, da vanj dajejo homoseksualni gen, otroci pijejo in potem ...”

Pomenljivo je obmolnila.

“O,” se je začudila dečkova mama, “nisem vedela. Vedela sem le to, da mleko, ki mu poteče rok uporabe, vrnejo v tovarno, ga prekuhajo in spet zapakirajo. O svojem početju pa se dogovarjajo v šifrah, ki so napisane na dnu embalaže. Ti pokvarjenci!”

“Mama, mama, mleko bi!” je spet zavpil deček.

“Pššš!” sta siknili hkrati.

Vzel sem telefon iz žepa in poguglal. Nisem mogel verjeti, a na socialnih omrežjih sem res našel obe teoriji.

Deček je začel vreščati, da hoče mleko. Ženski sta postali glasnejši.

Šel sem do šanka, plačal, nato pa stopil še v stranišče.

Spotoma sem ujel pridušen moški gnev:

“Zastrupljajo nas, razumeš! Zato pa ni nič iz vsega skupaj!”

“Pička jim materina, prekleti chemtrailsi! Soros jih plačuje!”

“Danes so bili že zgodnji, gremo ven, bosta videla! Tako lepo vreme smo imeli, jutri bo pa dež in sranje.”

Začeli so ropotati s stoli. Umaknil sem se v stranišče, in ko sem odhajal iz lokala, je trojica stala pred njim in strmela v sled letala na večernem nebu.



Prvo, kar mora sleherni ustvarjalec v življenju ustvariti, je njegov lastni način ustvarjanja. Ne spomnim se, kdaj sem prvič uporabil hipnagogično stanje, tisti tanki previs med budnostjo in spanjem, ko možgani niso ne tu in ne tam, ne razum in ne čustva, marveč končno vse hkrati.

Razbolela glava in kisli želodec so tisto noč poskrbeli za nešteto hipnagogičnih trenutkov, v katerih so se mešali stari in novi spomini: gruče zanesenih najstnikov, ljubiteljev literature in filozofije, ki cele dneve debatirajo o eni sami knjigi. Pojav, ki je izginil kot dinozavri, le da za seboj ni pustil niti fosilov. Vmes pa današnji ljudje s svojimi teorijami zarote, s homo-geni in letalskimi izpuhi. Združevali so se in razcepljali, zdaj je homo-gena gospa razpravljala o Kierkegaardu in njegovi definiciji javnega mnenja, najstarejši in najbolj spoštovan član našega debatnega krožka, hipi Frenk, pa je vzel cigareto iz ust, rekel: “Glejte chemtrailse!” in jo vrgel čez cel prostor; mi pa smo strmeli vanjo in napejali oči, da bi zaznali njen dimnati rep.

Šel sem lulat in pit vodo, a vedel sem, da me osebe iz sanj čakajo in da ne bodo odnehale, dokler ne doumem nečesa očitnega.

Jutro me je našlo bolj utrujenega kot večer.

Pokril sem se z blazino čez glavo in zaspal za kakšno uro.

Zbudil sem se v besedi STRAST.

Planil sem na vse štiri.

Strast je bila skupna vsem prizorom in pogovorom, kar jih je noč pognala v mojo glavo. Strast do mnenj in njihove izmenjave, strast do prebranega in slišane, strast do novih obzorij in dražljajev, do iskanja somišljenikov in tvorjenja skupin, zavezništov in povezav. Strast do smisla.

Kot smo davni gimnazijci skrajno prepričano in strastno hvalili nov roman Kurta Vonneguta, tako so današnji obiskovalci lokala zagrizli v naj-novejšo teorijo zarote.

Včasih so gorivo naše strasti širile knjige, danes pa internet.



Vedel sem, kaj moram storiti. Zavedal sem se, da mogoče delam skrajno neumnost, poskus, ki bo katastrofalno spodletel, a vročični možgani so se umirili v nalogi, ki so jo dobili.

Jasne glave sem stopil pred WC-školjko, in ko sem uriniral, sem se pogovarjal s svojim penisom, kar kaže na določeno mehko trenutka, nežnost odnosa in domačnost povezave.

“Varen si,” sem mu rekel.



Zdaj živim v Makedoniji. Pisal bi lahko kjer koli, a hrana je dobra in nezdrava, predvsem pa je vzdušje v mestu pravo: javne površine so pokrite s stotinami antičnih kipov, ki so jih naredili pred nekaj leti.

Družim se z ljudmi, ki so jim zahodni mediji obljubljali nebesa, pustili pa so jih v vicah nepomembnosti. A tega, kar počnemo, ne razumejo kot maščevanje, marveč kot delo, ki ga nekdo mora opraviti, če je plačilo že na voljo. Najprej so me gledali posmehljivo, potem začudeno, sumničavo, nato so se najboljši med njimi našli moje strasti in zdaj tekmujemo.

Vsako dobo si predstavljam kot ogromen vakuum, v katerem pozornost bralcev in strast pisateljev iščeta obliko združitve. V dobi meščanstva sta se utelesila v knjigi – romanu, od katerega so danes ostale le lupine, strast in pozornost sta se razšla, a sta se v postindustrijski družbi znova našla v lažnih novicah.

Domišljija se mi je prebudila iz zimskega spanja, preteguje se in širi, še vedno verjame, da zanjo ni več mej. Ne morem si izmisliti nekaj tako neverjetnega, da ne bi našel bralcev, ki o mojih novicah razpravljajo, se prepirajo, včasih stepejo in mogoče bom povzročil celo kakšno vojno, a kdo bi lahko stranske učinke očital pisatelju, ki uživa v svojem delu?

Agentka in založnik sta imela prav: že dolgo nazaj bi se moral začeti boriti za bralca. Če pisatelji res moramo streči njihovim željam, potem se nehajmo pretvarjati, porinimo stopalko za plin do konca in oddrvimo v svet, kjer je število klikov edini kriterij uspešnosti in je zanj vse dovoljeno.

Godi mi občudovanje, ki ga žanjem med tukajšnjimi amaterji. Prosijo me za nasvete in delim jim jih v času kosila, na katerega me povabijo. V zaprtih omrežnih skupinah uspešno prodajam priložnik *Lažne novice za začetnike*, katerega obliko sem skopiral od traktata, o katerem smo kot mladci veliko razpravljali.

Tako začnem:

1. svet je vse, kar si izmislimo.

in končam z:

7. če o nečem ne moreš pisati strastno, raje molči.

